

Butlletí trimestral de l'Associació Cultural "Ràfol" (Xilxes)

L'Aljub

Número 39

D.L.: CS-119-1996

hivern 2004

EDITA Associació Cultural "Ràfol"

www.perso.wanadoo.es/rafol_ac

correu electrònic: rafol_ac@eresmas.com

CANVI D'ESCUTS ?

Amb l'aprovació del nou escut, què passarà amb els anteriors que encara perduren en alguns indrets del poble? Seran retirats i reemplaçats? On faran cap els seus taulellets? A on i en quines condicions es dipositaran -en el cas que no vagen a un abocador- ?

(Continua a la pàgina següent)

(Ve de la pàgina anterior)

Vista la sensibilitat del govern municipal envers el patrimoni històric i artístic, les expectatives de conservació no són moltes. D'això hi ha molts exemples, alguns tractats des d'aquestes pàgines, entre els que destacariem l'abandó en el qual es troba el llavaner, res a vore amb la reconstrucció i restauració que, a la veïna població d'Almenara, s'ha fet. Parlant de restauracions, cal remarcar que s'està actuant sobre la façana, campanar i cúpula de l'església parroquial. Sembla que tan sols és una part del projecte que s'ha plantejat, el qual integra una total restauració de tot l'edifici –exterior i interior-. Segons un full que s'ha repartit, a més de la façana es pretén realitzar un canvi del paviment, sanejament d'humitats, renovació de la instal·lació elèctrica i la decoració integral de la part interior de l'edifici. La idea, en principi, sembla positiva –tot allò que ajude a preservar i conservar el patrimoni històric i artístic és bo-. Tan sols cal es-

perar que eixa restauració no signifiqui una renovació o reinterpretació de l'estructura i decoració originària, i que s'actue sempre seguint les pautes que marca la legislació sobre patrimoni. No cal recordar que l'església parroquial de l'Assumpció és, hui per hui, l'edifici més antic i emblemàtic del nostre poble.

SUMARI: *L'Aljub 39*

Canvi d'escuts	p. 2
El testament de Josefa M ^a Verdecho	p. 3 - 4
La terra és plana !!!	p. 5
Debat sobre el tractat constitucional	p. 6 - 10
Imatges per al record: l'ermita nova	p. 11

El País Valencià, nacionalitat històrica.	p. 12 - 14
Dictament sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació valencià	p. 15 - 20

Edita: *Associació Cultural "Ràfol" (Xilxes)*

EL TESTAMENT DE JOSEFA Mª VERDECHO PÉREZ. INVENTARI DELS BÉNS D’UNA XILXERA DE MITJANS DEL SEGLE XIX

La documentació notarial és un element clau en la reconstrucció de la nostra història. Contractes, arrendaments, vendes, testaments, capitulacions, ... tots i cadascuns d’aquests documents ens proporcionen una valiosa informació de la vida diària durant els diferents períodes de la nostra història. A través d’ells hem pogut saber com era l’habitatge d’un llaurador del segle XVII (*L’Aljub* núm. 26, setembre 2001) o quins béns s’intercanviaven els futurs esposos per tal de contraure matrimoni durant el segle XVIII (*L’Aljub* núm. 8, març 1997). Una vegada més fem ús d’eixa apreciada informació per tal de conèixer de quins béns mobles, i també propietats, podia disposar una xilxera –de classe benestant- a mitjans del segle XIX. Tota la informació ha estat extreta dels protocols notariais d’Antoni Martin Gascó, notari d’Almenara, conservats a l’Arxiu del Regne (València).

Josefa Mª Verdecho Pérez, natural i veïna de Xilxes, va nàixer al 1795, filla de Vicent Verdecho, natural d’Almenara, i de Rosa Pérez, natural de Xilxes. Va contraure matrimoni tres vegades: el primer amb Vicent Sanz Gozalbo (1819), el segon amb Pasqual Melchor (1840) i el tercer amb Josep Nebot Gómez. Va tindre fills, encara que no li van sobreviure. És per això que al seu testament (23 d’abril de 1859) atorga tots els seus béns als seus nebots i nebodes, els quals, una vegada falta sa tia (22 de maig del mateix any), inicien davant del notari un inventari de tots els seus béns.

Entre els béns mobles apareixen utensilis de cuina, mobles i roba, amb el seu valor corresponent:

- “... 1.- Una tinaja en valor de seis reales vellon.
2.- Otra pequeña en valor de un real vellon.
3.- Una cama de madera vieja en siete reales.
4.- Cinco cañices en diez reales vellon.
5.- Una amasadera completa y cernedor por cincuenta y seis reales.
6.- Una mesa mediana de madera, por diez reales.
7.- Otra mesa por catorce reales.
8.- Otra mesa pequeña por ocho reales.
9.- Una arca de madera por veinte y seis reales.
10.- Otra arca vieja por diez reales.
11.- Dos sillas finas por cuatro reales.
12.- Otras dos, la una de pino y la otra de moral por ocho reales.
13.- Otras dos pequeñas por siete reales.
14.- Tres cabirones diez y seisenos, por nueve reales.
15.- Otro cabiron diez y ocheno, por nueve reales.
16.- Dos horones por diez reales.
17.- Una estera por dos reales.
18.- Una espuerta nueva de palma, por tres reales.
19.- Un panero fino, por tres reales.
20.- Otro panero pequeño, una espuerta vieja, una criba y garvillo, por cuatro reales.
21.- Un lebrillo verde, por cuatro reales.
22.- Un almirez, por cinco reales.
23.- Dos estereras por tres reales.
24.- Una porción de leña por treinta y dos reales vellon.
25.- Dos refajos de bayeta, por treinta reales.

- 26.- Una vasquiña, por diez reales.
- 27.- Dos zagalejos, por veinte reales.
- 28.- Tres camisas de lienzo casero, por treinta reales.
- 29.- Varios pañuelos y zapatos por diez reales “.

Després són inventariats tots els béns immobles (la casa on habitava i totes les seues finques):

- 1.- Una casa situada al poble de Xilxes, al carrer de Moncofa, demarcada amb el número 7. Consta de planta baixa, andana i corral. Confronta amb la casa de Vicent Melchor i Gozalbo, amb la de Tomàs Martí i Melchor, i per darrere amb el carrer Canyaret (actual carrer de Sant Josep). Estava valorada en 2.775 rals velló.
- 2.- Cinc fanecades plantades d'oliveres al terme de Xilxes, partida de la Senda Forcada, que confronten amb terres de Francesc Bolinches i amb les de Batiste Bueso. Valorades en 1.200 rals.
- 3.- Quatre fanecades de terra de secà, plantades de vinya, al terme de Xilxes, partida del Pla, que confronten amb terres d'Antoni Mingarro. Valorada en 277 rals i 17 maravedís.
- 4.- Cinc fanecads plantades de garroferes, al terme de Xilxes, partida de la "Cueva de la Esperanza", que confronten amb la de Francesc Bolinches i amb de la vídua de Josep Sanz. Valorada en 540 rals.
- 5.- Dues fanecades de terra horta al terme de Xilxes, partida de la Séquia Punyera, que confronten amb les de Joaquim Ribelles i les de Manuel Colau. Valorades en 1.200 rals de velló.
- 6.- Quatre fanecades, un quartó i nou vares de terra horta, partida del Ràfol, que confronten amb terra de Salvador Borja i de Batiste Campos. Valorades en 2.319 rals.
- 7.- Una fanecada i un quartó de terra horta a la partida de Ràfol, que confronta amb terres de Salvador Borja i amb les de la Senyora Comtessa. Valorada en 577 rals i 17 maravedís.
- 8.- Dues fanecades de terra horta, partida de les Jovades, que confronten amb les terres de Batiste Camon i les dels hereus de Jaume Pérez. Valorada en 1.650 rals.
- 9.- Fanecada i mitja de terra horta, partida de l'Ermita, que confronten amb terres de Joaquim Beltran, Vicent Casabó i les de Joaquim Carrera i Sales . Valorades en 1.035 rals.

Totes aquestes propietats seran repartides entre els nebots i nebodes a excepció de la casa, situada al carrer de Moncofa, que vendran els nebots a Vicent Sanz i Melchor, llaurador veí de Xilxes, per la quantitat ja estipulada de 2.775 rals, "con el objeto de pagar los gastos ocurridos en el entierro y funeral de su Señora Tia..."

Ferran Valls (A.C. "Ràfol")

XILXES A TRAVÉS DE LES IMATGES (II)

L'Associació Cultural "Ràfol", amb motiu del seu 10é aniversari, té previst l'elaboració d'un llibre de fotografies sobre Xilxes. Si teniu alguna fotografia interessant sobre els costums, festes, tradicions, edificis desapareguts, esdeveniments socials, ... del nostre poble, no ho dubteu. Feu-nos aplegar les vostres fotos. Ja hi ha molta gent que està col·laborant amb nosaltres.

Ajuda'ns a recuperar la memòria gràfica del nostre poble.

La Terra és plana !!!

Nahum Masó i Carcasés (A.C. Ràfol)

Uns mesos enrere vaig llegir un article de premsa que em va sorprendre. Segons aquest article, una enquesta reflectia que un alt percentatge de la societat –si no recorde malament estava al voltant del 20% - creia que la terra era plana. Molts de vostès pensaran que llegir la premsa un 28 de desembre no és bona idea i que aquest article només era una innocentada. Estaria d’acord si no tinguera per costum no llegir-la dia tan senyalat. Ara bé, si seguidament els diguera que l’enquesta havia estat realitzada als EUA, de cop i volta el subconscient els trairia recordant-los els tòpics sobre la incultura nord-americana i pensarien que de sorprenent no en té res.

Deixant a banda típics i tòpics, aquesta visió no científica de determinades facetes de la vida no és exclusiva dels nostres amics nord-americans. Es podria arribar a dir, sense cap mena de dubte, que totes les societats comparteixen aquest tret, en major o menor mesura. No els negaré que, de vegades, els científics tendeixen a explicar les coses de manera tan tècnica que inclòs el més curiós dels mortals acaba per penedir-se d’incrementar els seus coneixements i ho deixa córrer. Si aquest fos el cas, només caldria trobar bons didactes que explicaren, de forma clara i senzilla, els coneixements dels que es disposen al voltant de tal o qual tema i d’una mica d’interès i atenció per la nostra part.

Ara bé, de vegades, malgrat que es té un coneixement profund al voltant d’un fet, es nega la realitat rotundament. Aquesta negació amaga darrere seu foscos interessos que res tenen a veure amb el coneixement científic. La història està plena d’exemples. L’afirmació que alguns ensenyaments aristotèlics eren inacceptables li va ocasionar a Galileu Galilei [1] una severa censura eclesiàstica, i fou forçat a retractar-se davant la Inquisició [2].

Malgrat que a passat molt temps, els valencians continuem patint la nostra particular Inquisició. Els defensors de la *pura valencianitat* instal·lats en les altes esferes polítiques no dubten a investigar i castigar els delictes contra la fe (del llatí *fidem*, creença en alguna cosa sense necessitat que aquesta estiga provada) de la *pura valencianitat*. Igual que qualsevol animal, el seu instint de supervivència el fa utilitzar qualsevol medi a la seva ma, inclòs l’amenaça. Ja ho va dir fa uns mesos González Pons, portaveu del Consell, “*mezclar ciencia y política es peligroso*”. I més quan, des de la vessant política, no es té cap argument sòlid i contrastat què defensar les seves tesis. Al cap i a la fi, el seu únic objectiu és desviar l’atenció de la seva nul·la política econòmica que està deixant enfonsar la indústria tradicional valenciana (calcer, tèxtil, ceràmica ...), que ha dut a la ruïna TERRA MÍTICA i a la pròpia Generalitat; de la corrupció de la seva gestió al front de diputacions i de la Generalitat; i de tants i tants problemes que afecten els ciutadans.

Aleshores, si som els ciutadans els que patim la seva incompetència, ¿perquè perdem el temps amb tanta xerrameca que no du a cap lloc? (aquesta reflexió que estan llegint ara n’és un exemple). ¿Som tan poc intel·ligents que només podem parlar de temes sense trellat? Al meu parer, el que passa és que el tema de la llengua és el passatemp que hem triat els valencians. Mira per on, podíem haver fet mil coses per perdre el temps –entre d’altres ara se’n venen al cap llegir, passejar, dormir, fer esport, viatjar... Però no, hem anat a triar un passatemp que ja està resolt. Açò només demostra que, ximples, ximples, el que es diu ximples, no estem, ja que si haguérem volgut calfar-nos el cap hauríem triat els escacs. Això sí, millor que no ho haguem fet, perquè estic convençut que seríem l’únic país de la terra on els peons es mourien com els cavalls, els cavalls com les torres, les torres com els alfils, els alfils com la dama, la dama com els peons i el rei ... Per a què volem el rei!!!

[1] **Galileu Galilei**, matemàtic i astrònom italià (Pisa 1564 - Arcetri 1642). Va introduir importants millores en el telescopi refractari, i fou el primer a utilitzar-lo en astronomia.

[2] **Inquisició**, nom del tribunal que vetllava per la puresa de la fe, castigant els qui eren contraris. Fou creat per perseguir l’heretgia al segle XIII.

Le monde diplomatique, edició Febrer de 2005 (<http://www.monde-diplomatique.ad>)

Debat trucat sobre el tractat constitucional

Per Bernard Cassen
Article traduït per Rut Jou

Una Europa sempre en construcció

Fins a la darrerria del 2006, el gran afer europeu serà la ratificació, pels vint-i-cinc membres de la Unió, del tractat que estableix una Constitució per a Europa. Tant si s'efectua per la via parlamentària o pel referèndum, l'aprovació d'un document que proclami una ambició d'aquest tipus hauria d'estar precedida pel balanç d'acció de la Unió, en especial respecte als seus socis d'Àfrica, el Carib i el Pacífic, i d'un examen exhaustiu del seu contingut. Però no és el cas. El debat, quan tingui lloc, es desempallegarà a propòsit en la tercera part del tractat, en la qual dominen els termes mercat, banca, competència o capital.

Plana un espectre sobre la ratificació del “tractat que estableix una Constitució per a Europa (1)” adoptat pels Vint-i-cinc, el 18 de juny de 2004 i signat a Roma, el següent 29 d'octubre. El perill és que no se l'entén o, encara més greu, no se l'entén gaire bé. És cert que un text de tres-cents vint-i-quatre pàgines per les seves quatre parts, a les quals s'afegeixen quatre-cents seixanta pàgines pels seus dos annexos, trenta-sis protocols i cinquanta declaracions, té d'entrada quelcom que desanima el lector ordinari. Si s'acudeix a comparar aquesta Constitució amb la del propi país, s'observarà que és de deu a quinze vegades més llarga (14,7 vegades en el cas de França), el que parla a favor de l'objectiu proclamat “d'acostar-nos a l'Europa dels ciutadans”.

Si aquest ciutadà model, desitjós de conèixer bé el que se li demana que aprovi, procedeix a una primera ullada del conjunt del text —com un recorregut pels capítols d'un llibre abans de comprar-lo—, sentirà ràpidament un estrany sentiment: el tractat comporta molts mots, sovint molt repetits, però que són totalment estranys al lèxic constitucional. Apassionant-se pel joc i disposant de bons programes, descobrirà, cenyint-se a les quatre parts del tractat, que banca apareixeria cent setanta-sis vegades; mercat, vuitan-

ta-vuit vegades; liberalització o liberal, nou vegades; competència o competitiu, vint-i-nou vegades; capital, vint-i-tres vegades; comerç i els seus derivats immediats, trenta-vuit vegades; mercaderies, onze vegades; terrorisme, deu vegades; religió o religions, tretze vegades (2).

Cap d'aquest termes no figura en la Constitució Francesa, amb l'excepció de comerç, que es troba dues vegades, i de religió, present una vegada. El dubte s'instal·la aleshores en el nostre amant dels mots: es tracta d'una Constitució europea, que se l'ha presentada d'altra banda com a laica, o bé d'un conglomerat dels estatuts del Fons Monetari Internacional (FMI) i de la carta de l'Organització Mundial del Comerç (OMC), amenitzat amb una barretada a George W. Bush pel terrorisme i al Vaticà per la religió?

Des de llavors, s'entén aquesta afirmació tot en matissos, i en l'esperit pluralista que és de regla en el servei públic de ràdio i de televisió, d'una cronista de Radio France Internationale, el passat 4 de gener: “El recurs al referèndum per França pot resultar catatròfic, ja que el rebuig d'un sol país pot condemnar el projecte per a tot Europa”. I evocar el “calfred garantit” que procurarà un escrutini en un termini encara incert... El gran inconvenient d'una consulta electoral, i especialment d'un referèndum, és efectivament que mai no es pot estar absolutament segur amb anticipació del resultat. Ja que, per entrar en vigor, i segons el seu article IV-447 que fixa el venciment l'1 de novembre del 2006, el tractat ha de ser ratificat per tots els estats membres de la Unió Europea (UE) (3).

Es poden donar dos procediments per ratificar un tractat, i això en funció de les disposicions constitucionals de cada país o de l'elecció dels governs: un vot del Parlament o un referèndum. En el cas present, es donarà la via parlamentària en quinze països, i el referèndum en els altres deu (4). En la primera configuració, i excepte eleccions legislatives inesperades que descartin del poder un govern signatari, la ratificació està garantida d'entrada. D'altra banda, ja va ocórrer a Hongria i Polònia la tardor del 2004.

Per contra, per alguns dels estats on tindrà lloc una consulta popular, l'afer està lluny de ser acceptat, el que és el cas, seguint la cronologia prevista, de França, Polònia, el Regne Unit, Dinamarca i Irlanda. Pel que fa a França, recordem que el tractat de Maastricht va ser adoptat amb extrema justesa el 1992. Dinamarca l'havia rebutjat amb força, com Irlanda més tard va rebutjar el tractat de Niça. El vot no d'a-

quest dos països petits havia estat considerat pels altres com a nul i no ardu, se'ls va pregar a cada un que organitzessin un nou referèndum que desemboqués en l'única resposta correcta: el sí. El que va advenir.

Aquest records enutjosos encara són presents en els ànims dels dirigents europeus; també cada vegada que ha estat possible —però això no sempre ha pogut ser el cas—, han pres les disposicions necessàries per tal que aquests accidents de trajectòria no es reproduïssin. Tots han entès que el perill més gran resideix en l'apropiació, per part dels mateixos ciutadans, del contingut del tractat. Amb aquesta finalitat, s'ha adoptat una doble estratègia: en primer lloc, donar el màxim silenci sobre el cor del tractat —la seva tercera part titulada “Les polítiques i el funcionament de la Unió”—, on es troba la gran majoria de les ocurrences citades més amunt; i, amb aquesta finalitat, presentar una síntesi altament selectiva del text, posant accent en els canvis institucionals i intentant deslberalitzar-ne el contingut liberal. A continuació, quantingui lloc el mínim debat públic, repetir els eslògans simplistes o alarmistes resumint-se essencialment en dos, declinats de maneres múltiples: “Estimo Europa, per això voto sí”; “Si guanya el no, això trenca Europa i provocarà el caos”.

L'ús de la totalitat d'aquesta panòpia no és indispensable a tot arreu. En molts països, el consens entre partits al poder i la majoria dels partits de l'oposició, units en un gran Partit del sí, impedeix el debat contradictori. Aquest és el cas d'Alemanya, on el Partit Socialdemòcrata d'Alemanya, la Democràcia Cristiana i els Verds van votar com un sol home per ratificar el tractat al Parlament, el govern de Gerhard Schröder havia descartat la possibilitat, centrant un temps, d'esmenar la Llei fonamental per permetre la celebració d'un referèndum.

La mateixa situació a Espanya, on el Partit Socialista i el Partit Popular fan campanya cada un pel sí al referèndum del 20 de febrer. En aquest cas, no obstant això hi ha encara un risc: el d'una taxa elevada d'absències, susceptible de relativitzar la victòria, conforme d'entrada, del sí. D'aquest fet sorgeix el reclutament, per part de José Luis Zapatero, de les icones dels grans clubs de futbol, entre les quals hi ha Zinedine Zidane, en una espectacular operació de comunicació a favor de la Constitució. Aquestes estrelles realment sacrificaran la seva preparació física i la conservació del seu preciós mental per dedicar les hores i hores necessàries per llegir i comprendre, es-

pecialment estressant, les gairebé vuit-centes pàgines del text ardu que se'ls demana que vinguin? No ho crec... Pilota als peus més que tractat a la mà: s'espera el clímax del debat polític de l'altre costat dels Pirineus!

Excepte els futbolistes multimilionaris (encara que...) i per les mateixes raons d'unió sagrada d'Alemanya i Espanya, els referèndums previstos en els propers mesos a Portugal, als Països Baixos i a Luxemburg no haurien de provocar cap debat ni reservar la menor sorpresa. Falta, per aquest primer trimestre del 2005, el cas de França, el que preocupa més les capitals europees i la Comissió de Brussel·les. I amb raó, ja que, amb Bèlgica, França és, des de fa molt de temps, l'únic país dels membres de la Unió on tindrà lloc un debat públic sobre la Constitució, i més generalment sobre la Construcció Europea; on els texts seran analitzats i posats en perspectiva per un nombre significatiu de partits i moviments.

Molts d'aquest actors plantegen la qüestió central d'aquesta construcció: la seva incapacitat per superar la seva essència neoliberal, la Constitució representaria el mitjà privilegiat de santificar d'una vegada per totes les ordres del mercat i de la competència (5), termes, com s'ha vist, respectivament usats vuitanta-vuit i vint-i-nou vegades. Utilitzats al text original, però no en la presentació que se n'ha fet en els documents d'informació oficials! Tampoc pel llibret editat pel Ministeri francès d'Afers Estrangers que difon en un fullet simplificat l'Oficina de Publicacions de les Comunitats Europees (6) va aconseguir un gir sorprenent de força: el terme mercat només hi apareix una vegada, i no hi ha ni rastre de competència ni de capital, quan es tracta de tres paraules clau d'aquest tractat, com d'altra banda en els precedents. Així, tres-cents vint-i-dos dels quatre-cents quaranta-vuit articles del total del document —els que configuren aquesta tercera part amagada com una malaltia vergonyosa— se sostreuen deliberadament de l'atenció dels ciutadans.

La ‘qüestió liberal’

Aquesta empresa de desinformació dirigida per les autoritats nacionals i comunitàries està lligada poderosament amb la quasi totalitat dels grans mitjans d'informació, i a vegades de manera caricaturesca. Le Figaro ho assenyala, d'altra banda, amb molta lucidesa: “Tal com s'ha vist durant el referèndum intern del

PS, tots els mitjans i tots els partits del Govern, sense oblidar l'establishment econòmic, fan campanya pel sí (7)". Aquesta línia editorial està molt més obertament fixada en la premsa escrita reputada de centre-esquerra del que les que tenen lectors que voten majoritàriament per les formacions de dreta. Per aquests últims, les preses de posició pel sí de Jacques Chirac, Nicolas Sarkozy i la totalitat del govern Raffarin, sense oblidar evidentment el Moviment d'Empreses de França (Medef), són senyals suficientment explícits. No hi ha necessitat d'afegir, excepte per intentar desmuntar l'afer de l'acceptació de la candidatura de Turquia (8) per part del Consell Europeu del desembre del 2004, que divideix profundament aquesta fracció de l'opinió.

La qüestió turca de l'electorat d'esquerra és la qüestió liberal, realment inscrita en la Constitució. Quan Laurent Fabius —jugant, és cert, a la contraocupació, tenint en compte el seu itinerari polític— va transgredir l'omertà sobre aquest tema en la seva campanya pel no en el sí del Partit Socialista, se'l va brutalment cridar a l'ordre. L'editorial del Monde titulat "La falta de Fabius (9)" —una falta era més greu que un crim segons Taylleraud— desencadenava una operació de linxament mediàtic, tots els suports barrejats, d'una violència inaudita contra l'exprimer ministre. Aquest apostata —provisionalment— fora de joc, li falta fer oblidar que les polítiques decidides a escala de la Unió inspiren i impulsen les reformes de jubilació, d'assegurança de malaltia i d'educació; que encoratgen les deslocalitzacions (10); que constitueixen la matriu de les reestructuracions i privatitzacions realitzades o promeses del que queda de les empreses públiques, això sota la bandera de la competència lliure i no falsa, etc.

En resum, es tracta de fer creure als ciutadans que aquestes polítiques liberals, principalment les de les dues darreres dècades, a partir d'ara gravades al marbre de la tercera part de la Constitució, es paren a les fronteres de França, com abans del núvol de Txernòbil. De la manera en què aquest text sigui un marc jurídic neutre, aleshores, al mateix temps, ens recordarà que més dels dos terços de les lleis i decrets són la transposició en dret nacional d'actes legislatius comunitaris. Actes precisament decidits en nom de les disposicions contingudes en el text citat.

Es trobarà un exemple instructiu en aquest exercici d'equilibrisme en el recent debat a l'Assemblea Nacional sobre el futur de Correus (11). Marylise Lebranchu, exministra i actualment diputada socialista de

Finisterre (la Bretanya), va acusar el govern Raffarin d'haver "optat per un retrocés net del servei públic" —que és ben bé el mínim que es pot dir— "fent creure que es tractava de la simple transposició d'una directiva tècnica". No va precisar que aquesta directiva "tècnica", que tan sols preveu la liberalització total del tràfic postal el 2009, havia estat aprovada en el seu moment per un altre ministre socialista, Christian Pierret... I la parlamentària bretona, militant del sí, apunta un gran perill que se situa més enllà dels afers de Correus: "És aquesta utilització d'Europa el que pot descoratjar una majoria de francesos". En efecte, no es tracta només d'una utilització, sinó també i sobretot d'una aplicació pura i simple de les decisions europees preses per governs que es consideren tant de la socialdemocràcia com del liberalisme o de la Democràcia Cristiana.

Per frenar aquesta amenaça de descoratjament, que podria tenir conseqüències fatals a les urnes, els dels mitjans del sí que s'adrecen majoritàriament a una opinió d'esquerra o de centreesquerra han emprès una operació de desminatge en tres camps sensibls: la neutralitat ideològica de la Constitució, els avenços socials que comportarien i els serveis públics que protegiria. En conclusió del seu document "Model d'ús" del tractat, Le Nouvel Observateur planteja la qüestió "La Constitució Europea és social o liberal?", i hi respon així: "Ni un ni altre. Una Constitució és un continent i un contingut. Són els dirigents polítics els que influeixen en el contingut i no les institucions (12)".

Admirable anàlisi jurídica que fa pensar que els redactors no han llegit la tercera part, no obstant això la més voluminosa, titulada, repetim —és el que subratllem— "LES POLÍTIQUES i el funcionament de la Unió", i on permanentment recorda la primàcia de la competència i del mercat. Fins a l'absurd: l'article III-131 estipula, efectivament, que totes les disposicions s'han de prendre per "evitar que el funcionament del mercat interior no estigui afectat per les mesures que un estat membre pugui ser apel·lat a prendre en cas de problemes interiors greus que afectin l'ordre públic en cas de guerra o de tensió internacional greu que constitueixi una amenaça de guerra". Durant la guerra, els negocis continuaran...

En el mateix llibret, Le Nouvel Observateur indica que "la principal innovació es refereix al reconeixement de drets socials" en la segona part del tractat titulada "La Carta dels drets fonamentals de la Unió". En efecte, aquests drets només tenen de fonamentals

el nom. A més que el seu contingut constitueix una regressió amb relació al dret nacional de molts països (13) —és qüestió del “dret a treballar” i no del dret al treball; “d’accés a les prestacions de seguretat social i als serveis socials”, el que suposa la seva existència prèvia, i no de dret a la seguretat social i als serveis socials”, etc.—, el seu camp d’aplicació està estrictament circumscrit; comprometen els estats i les institucions europees “únicament quan posin en marxa el dret de la Unió” (article II-111).

D’altra banda (article II-122-2), només són reconeguts “en les condicions i límits” de les altres parts de la Constitució. Per tal que quedin perfectament clares les coses, el preàmbul mateix d’aquesta Carta fixa, en cas que s’hagi oblidat, quines són aquestes “condicions i límits”, especificant que la Unió “assegura la lliure circulació de persones, serveis, mercaderies i capitals, i també la llibertat d’establiment”. Sens dubte és l’única Carta social del món que subordina explícitament els drets socials als imperatius de la mobilitat internacional del capital i del lliure canvi.

Queda la qüestió, especialment delicada a França, dels serveis públics. En el seu concurs de presentació del tractat (14), la redacció de Libération planteja la qüestió “El model econòmic escollit per la Constitució amenaça els serveis públics”, i a continuació dona la seva resposta: “Fals”. Tot i així la resposta correcta seria “Cert”. Un dels seus periodistes justificaria la posició del diari explicant que “el tractat constitucional proporcioni una base jurídica per adoptar una llei marc europea horitzontal (és a dir, aplicable al conjunt dels serveis públics), el que no és el cas per ara (15)”. Això és exacte (article III-122), excepte això, d’una part que els tractats precedents només impedirien que es prenguéss una directiva si la Comissió — que té molta imaginació per donar bases jurídiques cada vegada que sigui necessari— ho proposés als estats membres, i, d’altra banda, que l’existència d’una possibilitat així no garantís que fos utilitzada.

I si, per casualitat, aquest fos el cas, convindria veure en quin context i amb quines perspectives. En primer lloc, el tractat no parla de “serveis públics”, sinó, com els dos precedents, de “serveis d’interès econòmic general” (SIEG), argot imposat per la Comissió aferrissada a neutralitzar la càrrega simbòlica del mot públic. Els evoca com a “serveis als quals tots, a la Unió, atribueixen un valor”, mentre que el tractat d’Amsterdam del 1997 els reconeixia com a “valors”

simplement. Matis no menyspreable. A continuació, els SIEG estan subjectes a les normes de la competència (article III-166), excepte, i és l’únic i molt modest avenç, si aquestes normes fan fracassar “en l’acompliment en dret o en fet de la missió particular que se’ls ha confiat”.

Aquest amplit no obstant això és molt fràgil, i això per quatre raons. En primer lloc, els SIEG estan considerats com a excepcions a la norma superior de la competència, i en una postura defensiva, la càrrega de la prova que els incumbeix, que els governs hauran de promoure’ls. A continuació, l’article III-167, en el qual els SIEG també estan sotmesos, prohibeix les ajudes públiques que “falsegin o amenacin de falsejar la competència”. D’altra banda, és la Comissió qui té el monopoli d’una eventual proposta de directiva. Sobre aquest tema, la comissaria de competència, Neelie Kroes, va donar el to durant la seva audiència davant el Parlament Europeu precisant que els serveis públics no constitueixen “interessos en si mateixos”, i que “l’objectiu és estimular l’economia europea (16)”. Això és cert. Finalment, les decisions al Consell sobre una eventual directiva sobre els SIEG a la manera Kroes es prendran amb una majoria qualificada i en codecisió amb el Parlament Europeu, el que, tenint en compte les relacions de forces actuals, no incita a l’optimisme.

Aquests informes de fets i texts —i se’n podrien citar desenes d’altres— posen en escena les afirmacions anestesiants dels que pretenen que la Constitució tindria una dimensió social. Efectivament, no cal invocar —encara que no sigui menyspreable— els principis generals, i a vegades generosos, avançats als preàmbuls i l’anunci dels valors i objectius de la Unió, però l’aplicació dels quals té tota la possibilitat de ser deixada pel dia del judici final. Cal examinar amb lupa les polítiques concretes actualment en vigor i que el tractat té com a missió de constitucionalitzar, de fer difícilment reversibles.

Aquest és un text que no guanya res si és conegut, i s’entén perfectament que els seus partidaris rebutgin en general debatre’l punt per punt, preferint cenyir-se a consideracions vagues i buides. No obstant això els falta una arma terrible, tenint en compte la seva posició mediàticament dominant: diabolitzar els arguments adversos.

El més xocant, des del punt de vista de la simple honestat intel·lectual, és brandir l’espantall del “retorn al calamitos tractat de Niça”, quan aquest

text regia la Unió des del passat 1 de maig sense haver provocat una catàstrofe major...

El segon argument fal·laç: la victòria del no en un o molts països suposaria la paràlisi d'Europa. En realitat, l'Europa del dia després del referèndum seria la del dia abans, tots els texts, entre ells el del tractat de Niça, continuarien aplicant-se. Aleshores només faltaria renegociar un nou tractat, més acceptable, i amb tot el temps necessari per això, sense presses.

Sí, però, reapareixen els posseïdors de la teoria del caos comunitari, els governs no voldrien tornar a la mesa... Evidentment és el contrari del que passaria, ja que aquests governs necessiten absolutament un nou tractat per tal que la UE funcioni sense massa dificultat a vint-i-cinc, mentre que les seves regles actuals s'havien previst per una Comunitat de sis. El que significa que aleshores estaria sotmesa a ratificació només la primera part de l'actual Constitució, la que, essencialment, fixa les regles del joc del mecano institucional. Ningú no hi perdria, amb la desaparició de la segona part, que no crea cap dret social nou digne d'aquest nom, i es versarien poques llàgrimes si el manifest liberal que constitueix la tercera es posés de nou a les butlletes.

Si els electors són convocats pel president de la República per dir sí o no a un text, es pot presumir que cada una de les respostes és plenament legítima i que cap no posa en perill la República o la Unió. Si no fos així, seria irresponsable, fins i tot punible a la Cort Alta, plantejar-la... Per tant, està lliure de qualsevol xantatge i de qualsevol intent de manipulació que cada un, text en mà, hagi de fer-se la seva opinió abans de dipositar la seva butlleta a la urna.

NOTES.-

(1) Sobre l'ambigüitat del terme Constitució, llegiu Robert, Anne-Cécile. “Cop d'estat ideològic a Europa”. A: Le Monde diplomatique, novembre de 2004.

(2) Aquest recompte el va efectuar Alain Lecourieux, membre del Consell Científic de l'associació ATTAC.

(3) Cal creure no obstant això que la incertesa és de rigor, ja que la declaració núm. 30 annexada al tractat indica que “sí, al cap de dos anys després de la signatura, només l'han ratificat quatre cinquenes

parts dels estats membres, el Consell Europeu prendrà la qüestió”. Això deixa prudentment obertes totes les possibilitats...

(4) En l'ordre actualment previst: el 2005, Espanya el 20 de febrer; Portugal, els Països Baixos i França durant el primer semestre; Luxemburg al juliol; Polònia a la tardor. Seguiran el 2006: el Regne Unit al març; la República Txeca al juny. Dinamarca i Irlanda encara no han fixat la data.

(5) Llegiu “Una Constitució per protegir la llei de mercat”. A: Le Monde diplomatique, gener de 2004.

(6) Respectivament Constitution pour l'Europe. Mode d'emploi (45 pàgines) i Une Constitution pour l'Europe (16 pàgines).

(7) Le Figaro, 31 de desembre de 2004.

(8) Llegiu Ramonet, Ignacio. “Turquia”. A: Le Monde diplomatique, novembre de 2004.

(9) Le Monde, 11 de setembre de 2004.

(10) El comissari europeu d'Indústria, Günter Verheugen, acaba de declarar: “Estem en un procés que no és possible parar” (Le Monde, 6 de gener de 2005). El que diu molt de la seva determinació.

(11) Le Monde, 20 de gener de 2005.

(12) Suplement encartat en el número 4 de Le Nouvel Observateur datat del 30 de setembre–6 d'octubre de 2004.

(13) Llegiu Robert, Anne-Cécile. “Une charte cache-misère”. A: Le Monde diplomatique, desembre de 2000.

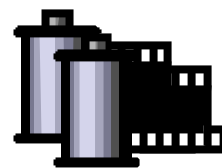
(14) “UE: que savez-vous de la Constitution?”. A: Libération, 7 d'octubre de 2004.

(15) Libération, 22 d'octubre de 2004.

(16) Le Figaro, 29 de setembre de 2004.

Imatges per al record

L'ERMITA NOVA

CONSTRUCCIÓ
DE LA NOVA ERMITA
DEL CRIST DE LA JONQUERA
(novembre 1999)
Foto: F. Valls

Sobre el tema de si el País Valencià és o no una nacionalitat històrica, presentem un text elaborat per Albert Girona que pot ser prou aclaridor.

EL PAÍS VALENCIÀ, NACIONALITAT HISTÒRICA (I)

L’ALBA D’UN PAÍS, EL NAIXEMENT D’UNA IDENTITAT

El País Valencià és més producte de la història que de la geografia. Doncs no hi ha cap frontera natural, cap límit físic, que haja dotat d’una raó d’èsser autònoma l’espai històric viscut anomenat valencià. Tampoc hem de ser tan agosarats com per remuntar el nostre pretèrit històric a la nit dels temps i ancorar la nostra data fundacional a la Cova del Tossal de la Font de Vilafamés, a Bolomor de Tavernes de la Vallidigna, a la Cova Negra sobre el Riu Albaida o a les cavitats de les Malladetes i de Parpalló, on s’hi troben els vestigis dels primers humans del territori valencià actual; ni tampoc als il·lustres precedents ibers, els ilerjavons, edetans i contestans, pobladors de les primeres ciutats ací assentades, i posteriorment colonitzades per romans i conquistades pels àrabs després.

No. La llarga i estreta franja geogràfica que discorre entre els rius de la Sénia i el Segura, entre l’interior muntanyós i la mar Mediterrània, n’és un espai amb personalitat definida des del segle XIII, que és quan amb la conquesta i la colonització catalano-aragonesa, el País Valencià va començar a adquirir un caire unitari sota l’ordenació legal dels Furs prescrits pel nostre primer rei, Jaume I. La seua voluntat política de construir un Regne nou i autònom, amb una llengua i una cultura comuna, precipità l’inici d’una història col·lectiva compartida des de llavors fins ací: la història fundacional d’un espai polític propi, vertebrat en el marc identitari compartit amb la resta de territoris de la Corona d’Aragó, històricament anomenat Regne de València i ara identificat com a País Valencià.

Des de llavors, el nostre País ha sostingut vincles històrics amb la Monarquia Hispànica dels Reis Ca-

tòlics i els Àustria, amb l’Espanya centralista i uniformitzadora dels Borbons i de la revolució liberal i burgesa, basculant sempre entre el País i la Nació d’una banda, i la Monarquia Espanyola i l’Estat de l’altra, entre la fidelitat a la pròpia identitat i l’assimilació a la identitat espanyola.

Dotat d’una especificitat jurídica i política, i emmarcat per unes fronteres definides, primer amb el Xúquer, després a la ratlla de Biar i posteriorment més al sud de Guardamar, el Regne de València fou producte de la conquesta i posterior colonització oberta pel Rei Jaume I, que expressà la seua voluntat de crear un espai polític nou sobre unes terres que no havien tingut mai cap unitat identitària anterior. Érem un poble “ajustadís”, com el definiria un segle després Francesc Eiximenis, un poble de croada, de frontera, obert al poblament i al repartiment, una terra de promissió i d’oportunitats per als que venien del nord disposats a conviure amb moros i amb cristians vells per a construir un nou País, una nova identitat.

La implantació del feudalisme al País Valencià s’inicià amb la conquesta i amb el procés de senyorialització que seguí al repartiment del territori, estenent-se al llarg de la baixa edat mitjana un nou sistema econòmic i social de naturalesa semblant als que caracteritzaven l’Europa cristiana occidental. Els segles XIV i XV emmarcaren també el procés de consolidació institucional del Regne batejat pel Rei Jaume I amb l’aplicació i el desenvolupament de les creacions jurídiques i administratives pròpies: poder jurisdiccional i fiscal reial, encomanats al Governador i al Batlle General, batllies locals, Real Patrimoni i Mestre Racional, aristocràcia senyorial, clergat i ordes militars, alta i baixa justícia, governs locals municipals, jurats i consells, justícies i mostassafs, Corts, braços, greuges i Diputació del General o Generalitat.

Fruit d’aquesta peculiar organització econòmica i administrativa, el Regne experimentà un desenvolupament autònom dins els Estats de la Corona, que contribuí a estimular una certa consciència particular i un progrés material i cultural entre els valencians que vivien al país rural, camperol i senyorial, i els valencians que vivien al país urbà, burgès i ciutadà. De forma especial al propi Cap i Casal del Reg-

ne, la ciutat de València, bolcada al gran comerç mediterrani per la seua condició de privilegiat centre internacional d’operacions mercantils (el Consolat de Mar, el port, la Llotja), i convertida ensems en un focus educatiu i cultural de primer ordre als segles XIV i XV de la mà de l’*Estudi General* de 1499, de Francesc Eiximenis, Vicent Ferrer, Jordi de Sant Jordi, Ausiàs March, Roís de Corella, Joanot Martorell, Jaume Roig, Isabel de Villena, Bernat Fenollar, Lambert Palmart, Alfons el Magnànim.

La unió dinàstica dels dos grans regnes peninsulars, el d’Aragó i el de Castella, certificada mitjançant el matrimoni de Ferran II d’Aragó i Isabel de Castella, mostra de la crisi del feudalisme clàssic i de les primeres formes d’Estats que aquest encarnava, expressà a finals del segle XV la voluntat de creació d’una unitat política territorialment més extensa dirigida per la nova Monarquia Hispànica. La Monarquia dels Reis Catòlics, així com la dels seus hereus i successors els Àustries, gràcies a la major autonomia financera aconseguida aviat començaren a prescindir de les limitacions que els imposava l’ordenament constitucional tradicional i edificaren entre nosaltres l’Estat modern. Des d’aleshores el País Valencià, un menut Regne de la Confederació Catalano-Aragonesa, un país de senyors feudals i petites oligarquies comercials, un país de camperols lliures i vassalls senyorials, de moriscs i cristians de natura, sotragat per greus tensions internes, hi hagué d’acceptar unes línies polítiques que no sempre responien als seus interessos. Un cert sector de les classes dominants s’instal·là confortablement en la nova estructura estatal, de la qual es beneficià; altres sectors socials, però, s’oposaren a una política que no comprenien en nom del vell ordenament i dels privilegis medievals.

La Revolta de les Germanies fou la resposta violenta de les classes subalternes urbanes més desfavorides contra la forma d’Estat modern del Rei Catòlic i contra la burgesia comercial, l’oligarquia rendista i la noblesa aliada amb el monarca. Els fets agermanats de 1519-1522 i les posteriors derrota i repressió ens han deixat les millors iconografies d’un sometiment que permeté la consolidació de l’autoritarisme monàrquic entre els valencians. Convertit en un territori perifèric en el conjunt de la Monarquia Hispànica, el Regne de València mantingué, no obstant,

durant quasi dos segles, el seu règim foral autònom, però amb un minvat protagonisme en els esdeveniments polítics peninsulars, mediatitzada la seua autonomia per la Monarquia i els seus omnímodes representants al País, els Virreis o Lloctinents Generals, consolidats com autoritat als territoris no castellans pels reis de la nova Casa d’Àustria. Els Furs i les Corts es ressentir i a poc a poc s’imposà des de dalt una castellanització política i cultural difícil de sortejar, sobretot amb el triomf de les propostes uniformitzadores de primers del segle XVII del comte duc d’Olivares.

En clar contrast amb Catalunya, on l’oposició a la Unió d’Armes d’Olivares inicià un llarg enfrontament amb la Monarquia castellana, que culminà amb la revolta de 1640 i la Guerra de Catalunya, el País Valencià anà integrant-se cada vegada de forma més efectiva en l’Estat dels Habsburg, sobretot pel suport que l’oligarquia valenciana li donà a la política dels Àustries, el mateix que després de la Guerra de Successió li donaria a l’absolutisme borbònic.

LA DESFETA COL·LECTIVA DE 1707: DE REGNE A PROVÍNCIES

La Guerra de Successió, a l’inici del segle XVIII, fou, en efecte, una desfeta col·lectiva. El conflicte, emmarcat en el context de les lluites per la supremacia europea i motivada per la mort sense successors directes dels monarques de la Casa d’Àustria, catalitzà tensions molt diverses larvades des de dècades al País Valencià, tant de caire polític, com ideològic, econòmic o social. Per als historiadors romàntics decimonònics, per a la Renaixença i per al valencianisme polític i cultural, la guerra popular contra el Borbó i els botiflers per part dels maulets i, sobretot, el seu desenllaç, representen una fita transcendental en la història dels valencians, car afectarà la mateixa supervivència del Regne com a entitat autònoma i diferenciada.

Fou una de les experiències més dramàtiques patides pel País en tota la seua història. El nombre de víctimes, tant en els enfrontaments bèl·lics, com en la repressió posterior, fou elevadíssim. La ciutat que ens acull, com és ben sabut, hi oposà gran resistència i per això el 24 de març de 1707 fou arrasada i

cremada per ordre del Duc de Berwick. El monarca Borbó, Felip V, fins i tot gosà canviar-li el nom de Xàtiva pel de *San Felipe*.

La Nova Planta, decretada mesos després, abolirà els Furs i els privilegis valencians, reduint l’antic Regne a unes províncies de la monarquia, governada des de llavors per les lleis i costums de Castella. La subjecció completa del País, avalada per l’ocupació militar, permetrà la construcció d’un nou ordre polític, molt més autoritari i centralitzat.

L’ordenament foral dels Regnes d’Aragó i de València, abolits el 29 de juny de 1707 pel *‘justo derecho de conquista que de ellos han hecho últimamente mis armas’*, suposarà l’estructuració del territori valencià en *‘Corregimientos’*, l’eliminació de l’alt grau d’autonomia política i fiscal de les institucions locals i territorials valencianes i l’embranzida d’un fèrria castellanització cultural i lingüística, sobretot entre la noblesa i l’església. Començava així el procés de divorci lingüístic entre la ciutat i el camp, entre el Cap i Casal i la resta del País, amb un rerefons clarament social, ja que la castellanització s’imposà entre la burgesia i la noblesa, mentre les classes populars continuaren emprant la llengua del País. Els grans noms de la Il·lustració valenciana, de Mayans i Pérez Bayer a Cavanilles, de fet escriviren tota la seua producció en llatí i en castellà, integrats ja clarament dins la cultura espanyola.

Al segle XIX, el triomf de la revolució política i la construcció d’un Estat liberal, culminarà un llarg procés també exitós de transformació capitalista de la societat i de l’economia valenciana. El país agrari tradicional de principis del segle XVIII deixarà pas a poc a poc a una agricultura intensiva, orientada cap el mercat, protagonitzada per una activa burgesia agrària. El dinamisme econòmic del País també es manifestà en el desenvolupament de la manufactura i d’una indústria de consum i d’un sector financer autòcton.

La revolució burgesa representà, ensems, la construcció d’un nou model d’Estat: l’Estat liberal, bastit entorn la sobirania nacional, el parlamentarisme i la divisió de poders, però d’un estat unitari, “nacional”, derivat de l’arquitectura política centralista edificada en el Set-cents i ara reforçada, on les elits burgeses valencianes s’integraran a la perfec-

ció. La burgesia valenciana participà en la revolució amb una estreta col·laboració amb la burgesia espanyola. Fins el punt que la història de la revolució burgesa al País va ser percebuda i construïda pels seus protagonistes valencians en clau d’història nacional espanyola. El marc polític, social, econòmic i territorial era ja decididament espanyol. La distribució provincial del Regne, el centralisme administratiu i el reforçament del poder local de l’Estat, bastiren al llarg del segle XIX l’armadura política adient per a la formació d’un mercat nacional i per a l’aprofundiment de la uniformització lingüística i cultural, i la identitat nacional espanyola.

Reduït l’antic Regne de València a províncies, desvertebrat políticament i amb una llengua comuna esmortida, als valencians del Dinou els quedaria únicament el gentilici compartit i una vaga consciència col·lectiva. El País Valencià com a una realitat nebulosa, on ser valencians era la forma de dir-se espanyols: la invenció de la identitat regional valenciana, tan notablement reeixida al llarg del segle i especialment al seu tram final, amb el fracàs de la Renaixença.

DICTAMEN SOBRE ELS PRINCIPIS I CRITERIS**PER A LA DEFENSA DE LA DENOMINACIÓ I L'ENTITAT DEL VALENCIÀ**

“Acord de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL), adoptat en la reunió plenària del 9 de Febrer del 2005, pel qual s'aprova el dictamen sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del Valencià

ANTECEDENTS

L'Acadèmia Valenciana de la Llengua, ens normatiu del valencià, segons estableix la Llei 7/1998, de 16 de setembre, de la Generalitat Valenciana, té entre les seues competències la de "vetlar per l'ús normal del valencià i defensar la seua denominació i entitat" (art. 7.d). D'acord amb l'article 4 de la mateixa Llei, l'AVL en les seues actuacions s'inspirarà en els "principis i criteris [...] que es desprenen del dictamen aprovat pel Consell Valencià de Cultura [...] que figura en el preàmbul de la llei", el qual, pel que fa al nom i a la naturalesa del valencià, estableix el següent:

a) "El nostre Estatut d'Autonomia denomina "valencià" a la llengua pròpia dels valencians, i per tant este terme ha de ser utilitzat en el marc institucional, sense que tinga caràcter excloent."

b) "L'esmentada denominació "valencià", i també les denominacions "llengua pròpia dels valencians" o "idioma valencià", o altres, avalades per la tradició històrica valenciana, l'ús popular, o la legalitat vigent, no són ni han de ser objecte de qüestionament o polèmica. Totes servixen per a designar la nostra llengua pròpia."

c) "El valencià, idioma històric i propi de la Comunitat Valenciana, forma part del sistema lingüístic que els corresponents Estatuts d'Autonomia dels territoris hispànics de l'antiga Corona d'Aragó reconeixen com a llengua pròpia."

Partint d'estos principis, el Ple de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, en la reunió del 19 de desembre del 2003, va aprovar una **Declaració institucional sobre el nom i entitat del valencià i sobre la normativa oficial vigent**, en la qual s'establien, entre altres, estos postulats:

1. «La denominació de valencià és tradicional, històrica, legal, estatutària i, per tant, la més adequada al marc institucional.»

2. «Esta denominació no és incompatible ni ha d'entrar en contradicció amb altres denominacions també tradicionals, històriques i legals, que rep la llengua pròpia dels valencians.»

3. «El nom de la llengua i la seua naturalesa no han de ser objecte de polèmiques inútils ni de cap classe d'instrumentalització cultural, social ni política, ja que això només contribuïx a fomentar la desunió entre els parlants, a dificultar la promoció del seu ús i a obstaculitzar la seua normalitat plena.»

4. «La diversitat onomàstica del valencià no pot servir de base a iniciatives que projecten una imatge fragmentada del sistema lingüístic que els valencians compartim amb altres territoris. Les iniciatives que adopten els poders públics per a difondre el valencià fora del nostre àmbit lingüístic tenen tot el reconeixement

ment de l'AVL. En tot cas, estes han de garantir la difusió de la nostra peculiaritat idiomàtica i s'han d'ajustar a criteris conceptuals i onomàstics de caràcter integrador.»

A més, en el punt 5 d'eixa mateixa **Declaració**, s'anunciava un dictamen més detallat i precís sobre les qüestions anteriors, alhora que, en el punt 6, l'AVL demanava «a les institucions públiques ser consultada en tots els casos en els quals es legisle o es prenguen iniciatives sobre el valencià, en allò que afecta les competències legals que té atribuïdes».

En virtut de tot el que antecedit, atesos els articles 4, 7.c i 7.d de la Llei 7/1998, de 16 de setembre, de la Generalitat Valenciana, de Creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, el Ple de l'AVL, en la reunió del 9 de febrer del 2005,

ACORDA

1. Aprovar, amb caràcter prescriptiu, el Dictamen sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del valencià, que s'adjunta.
2. Publicar-lo, atés el que estableix l'article 26 de la Llei 7/1998, en el Diari Oficial de la Generalitat Valenciana als efectes prevists en l'article 5 de la mateixa Llei.
3. Comunicar-lo al Govern Valencià i a les Corts Valencianes.
4. Transmetre'l al Govern d'Espanya, al Congrés dels Diputats i al Senat, així com a les altres entitats normatives de les llengües de l'Estat Espanyol.
5. Difondre'l entre la societat valenciana i, molt especialment, entre les universitats i totes les entitats que s'ocupen de la promoció del valencià.

Dictamen de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del valencià

PREÀMBUL

L'estima dels valencians per la llengua pròpia, considerada com la principal senya d'identitat del poble valencià, ha quedat palesa al llarg de la història. Esta estima s'ha manifestat, especialment, en tots els qui, al llarg dels segles, l'han usada com a vehicle habitual de comunicació.

Units per l'estima a la «llengua pròpia» («la més alta manifestació de la personalitat d'un poble»), els signants de les Normes de Castelló, l'any 1932, van saber sumar les voluntats i les «diverses tendències culturals i polítiques» del moment en un acord històric, amb la convicció que el futur de la llengua, que volien pròsper, depenia molt especialment de l'assoliment d'unes bases «per a la unificació de l'ortografia valenciana». Ho feren superant tota classe de plantejaments individuals, amb la convicció que el sistema acordat seria, en el futur, «rectificat i millorat», «a base d'amples acords» superadors de punts de vista diferents. Era un acord «sense vençuts», considerat com el punt de partida necessari per a satisfer les inquietuds d'un poble, deien, que «comença a sentir la dignitat de la llengua pròpia».

Des d'aleshores, s'han multiplicat els estudis sobre el valencià i els treballs de depuració i de modernització de la llengua, alhora que s'han produït notables avanços en la seua recuperació i normalització social. No obstant això, la qüestió de l'entitat de l'idioma i de les implicacions onomàstiques que se'n deriven dista encara d'estar superada

des d’una perspectiva sociolingüística, a pesar que, des del punt de vista de la ciència filològica, per una banda, i de la legalitat estatutària valenciana, per l’altra, el tema es puga considerar resolt. Per tant, cal encara un esforç sensat, solidari i convergent per a evitar polèmiques que sols perjudiquen l’ús i la promoció del valencià i, de retruc, els interessos valencians fora de la nostra Comunitat.

Com és sabut, un sector de la societat valenciana considera que l’idioma propi dels valencians coincidix amb la llengua que es parla en altres territoris de l’antiga Corona d’Aragó, mentres que un altre sector considera que és una llengua diferent. Esta polèmica s’ha vinculat, sovint, al tema de la identitat nacional dels valencians. Per això, en alguns sectors socials, ha tingut ressò la tesi segons la qual identificar l’idioma propi dels valencians amb el d’altres pobles (especialment Catalunya) contribuiria a la pèrdua de les senyes d’identitat del poble valencià i a una hipotètica submissió exterior.

Així mateix, alguns sectors socials han considerat insuficient la incorporació al model de llengua formal de solucions lingüístiques valencianes plenament vives i avalades per la tradició clàssica, per la qual cosa han propugnat una independència total dels valencians quant a la codificació de la seua llengua pròpia com a única via de corregir eixa situació.

L’Estatut d’Autonomia de la Comunitat Valenciana (Llei Orgànica 5/1982, d’1 de juliol) va establir la denominació de valencià per a l’idioma propi dels valencians, sense que el legislador determinara l’entitat filològica del que es designava amb eixa denominació ni especificara la institució normativa de la llengua. Un plantejament tal no ha aconseguit tancar la polèmica, ja que ha permés i permet interpretacions diferents. Per a uns, el fet que l’Estatut parle de valencià equival a dir que esta llengua no és la mateixa que la que es parla en cap altre lloc. Per a altres, en canvi, la solució estatutària respon al reconeixement d’una denominació secular per a referir-se, en l’àmbit de la Comunitat Valenciana, a la llengua que els valencians compartim amb altres pobles de l’antiga Corona d’Aragó. Per a uns altres, encara, és perfectament compatible reconèixer la unitat de la llengua i defensar alhora les característiques genuïnes del valencià, com a via per a superar les discrepàncies de percepció lingüística existents en la societat valenciana.

La promulgació de la Llei d’Ús i Ensenyament del Valencià (4/1983, de 23 de novembre, de la Generalitat Valenciana) esdevingué un fet històric de primer orde en el procés de recuperació del valencià. Per primera vegada es fixaven les bases legals necessàries per a superar la relació de desigualtat existent entre les dos llengües oficials de la Comunitat Valenciana, mitjançant l’articulació de les mesures legals pertinents per a impulsar la incorporació del valencià al sistema educatiu i fomentar-ne l’ús. Així mateix, el preàmbul de la Llei establia que la «llengua valenciana és part substancial del patrimoni cultural de tota la nostra societat» i que «la recuperació i l’extensió del seu ús com un dels factors de retrobament de la nostra identitat com a poble, ens pertoca també a tots els valencians». Però, a pesar d’eixos encerts inqüestionables, la Llei no va definir tampoc l’entitat de la llengua ni va establir l’òrgan normatiu corresponent.

La Llei de Creació de l’AVL (7/1998, de 16 de setembre, de la Generalitat Valenciana) ha suposat una fita important en el procés d’harmonització de les diferents posicions, partint de la base que totes contenen elements positius per a la nostra llengua. En relació amb la qüestió onomàstica, reconeix que la denominació de valencià és la més

adequada per a referir-se a l'idioma propi dels valencians i, al mateix temps, proclama que este idioma «forma part del sistema lingüístic que els corresponents estatuts d'autonomia dels territoris hispànics de l'antiga Corona d'Aragó reconeixen com a llengua pròpia» (Preàmbul). Per una altra part, en relació amb el model lingüístic, l'esmentada Llei garanteix que els valencians, mitjançant l'AVL, siguen responsables de la normativització del seu idioma en la Comunitat Valenciana. No obstant això, en la pràctica, el problema de fons no s'ha resolt, tal com evidencia la recurrència amb què el tema de l'entitat i del nom del valencià ha sigut motiu de controvèrsia en els últims anys.

En conseqüència, l'AVL, conscient de la necessitat de resoldre estes i altres ambigüitats, que només provoquen polèmiques contraproduents per a l'ús normal i per al prestigi de la nostra llengua, aprova, amb caràcter prescriptiu, el següent

DICTAMEN

1. D'acord amb les aportacions més solvents de la romanística acumulades des del segle XIX fins a l'actualitat (estudis de gramàtica històrica, de dialectologia, de sintaxi, de lexicografia...), la llengua pròpia i històrica dels valencians, des del punt de vista de la filologia, és també la que compartixen les comunitats autònomes de Catalunya i de les Illes Balears i el Principat d'Andorra. Així mateix és la llengua històrica i pròpia d'altres territoris de l'antiga Corona d'Aragó (la franja oriental aragonesa, la ciutat sarda de l'Alguer i el departament francès dels Pirineus Orientals). Els diferents parlars de tots estos territoris constitueixen una llengua, és a dir, un mateix «sistema lingüístic», segons la terminologia del primer estructuralisme (annex 1) represa en el Dictamen del Consell Valencià de Cultura, que figura com a preàmbul de la Llei de Creació de l'AVL. Dins d'eixe conjunt de parlars, el valencià té la mateixa jerarquia i dignitat que qualsevol altra modalitat territorial del sistema lingüístic, i presenta unes característiques pròpies que l'AVL preservarà i potenciarà d'acord amb la tradició lexicogràfica i literària pròpia, la realitat lingüística valenciana i la normativització consolidada a partir de les Normes de Castelló.
2. El fet que una llengua es parle en diferents demarcacions polítiques o administratives no és una característica exclusiva del valencià, sinó la situació més habitual en les llengües del món. Així, el portugués es parla a Portugal i al Brasil; l'anglès és la llengua d'Anglaterra, d'Irlanda, dels Estats Units d'Amèrica i d'Austràlia; el castellà o espanyol es parla no sols a Espanya sinó també en la major part dels països hispanoamericans (Argentina, Mèxic...), etc. Les característiques lèxiques i gramaticals peculiars del valencià, que el diferencien d'altres parlars del nostre sistema lingüístic, conviuen amb altres característiques compartides majoritàriament per tots estos parlars. Per una altra part, l'existència d'eixos trets específics, sentits com a propis i dignes de ser preservats, és un fet comú en altres llengües.
3. La llengua és un vehicle de comunicació i de cultura. Compartir una llengua, per tant, equival també a compartir el llegat cultural que s'ha transmés en eixa llengua. Però això no implica que els valencians no tinguem unes senyes d'identitat i unes característiques culturals pròpies, i que les percebem com a clarament diferenciades de les dels altres pobles que usen la nostra llengua. El mateix, d'altra banda, ocorre entre francesos i quebequesos, que compartixen el francès; entre portuguesos i brasilers, que compartixen el portugués, o entre anglesos, irlandesos, nord-americans o australians, que compartixen l'anglès, etc. I això sense perjudi que cadascun d'estos pobles tinga la seua entitat política, social i cultural pròpia.
4. En l'àmbit territorial de l'actual Comunitat Valenciana, la llengua pròpia dels

valencians ha rebut majoritàriament el nom de **valencià** o **llengua valenciana** (annex 2), que començà a generalitzar-se, sobretot, a partir de la segona mitat del XV a causa de l'esplendor politicoeconòmica, cultural i literària que assolí el Regne de València en aquell moment. A pesar d'existir una tradició particularista valenciana respecte a l'idioma propi (annex 3), la consciència de posseir una llengua compartida amb altres territoris de l'antiga Corona d'Aragó s'ha mantingut constant fins a època contemporània (annex 4). Per això, la denominació històrica de **valencià** ha coexistit amb la de **català**, documentada en determinades fonts valencianes (annex 5), i generalitzada en l'àmbit de la romanística i de la universitat valenciana de les últimes dècades. Així mateix, no són escassos els testimonis en què s'ha evitat usar el nom d'una de les parts per a designar tot el conjunt del sistema lingüístic mitjançant fórmules compostes o sincrètiques tals com **llengua valenciana i catalana** (annex 6), o bé en què s'han proposat denominacions integradores i superadores de la diversitat onomàstica (annex 7).

5. La denominació de **valencià** és, a més, l'establida en l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana. Per tant, d'acord amb la tradició i amb la legalitat estatutària, l'AVL considera que el terme més adequat per a designar la llengua pròpia en la Comunitat Valenciana és el de **valencià**, denominació que s'ha preservat legalment, ja que és una de les principals senyes d'identitat del nostre poble. Este nom pot designar tant la globalitat de la llengua que compartim amb els territoris de l'antiga Corona d'Aragó ja esmentats, com també, amb un abast semàntic més restringit, la modalitat idiomàtica que ens caracteritza dins d'eixa mateixa llengua. Així mateix, és plenament vàlida la denominació de **llengua valenciana**, sense que este ús implique que es tracte d'un idioma diferent del compartit amb els altres territoris ja indicats.

6. És un fet que a Espanya hi ha dos denominacions igualment legals per a designar esta llengua: la de **valencià**, establida en l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, i la de **català**, reconeguda en els estatuts d'autonomia de Catalunya i les Illes Balears, i avalada per l'ordenament jurídic espanyol (annex 8) i la jurisprudència (annex 9). L'existència d'eixes dos denominacions pot crear equívocs sobre la cohesió de l'idioma en alguns contextos, especialment fora de l'àmbit lingüístic compartit. Per esta raó l'AVL considera necessari que els governs autonòmics implicats, en col·laboració amb el Govern espanyol, adopten les mesures pertinents (habilitació de fórmules sincrètiques o similars, per exemple) a fi que, especialment fora d'eixe àmbit lingüístic, s'harmonitze la dualitat onomàstica del nostre idioma amb la projecció d'este com a una entitat cohesionada i no fragmentada. Estes fórmules s'haurien d'anar introduint també en àmbits acadèmics o d'una altra naturalesa. D'esta manera es podria garantir coherentment la legítima presència del gentilici **valencià** fora de la nostra Comunitat i, alhora, conciliar la realitat filològica amb la realitat legal i sociològica valenciana.

7. En relació amb el model de codificació de la llengua, cal tindre present que no tots els idiomes de cultura han seguit unes directrius úniques i exclusives. Hi ha models de codificació que tenen un caràcter molt centralista i que es basen en una única varietat literària (com és el cas de l'italià, format a partir fonamentalment del florentí literari); n'hi ha uns altres que es basen en una varietat creada a partir de l'adopció d'elements de diferents parlars (com és el cas de l'èuscar batua), i n'hi ha d'altres, encara, que respecten les diferents modalitats dins de la unitat (com és el cas del portugués de Portugal i el del Brasil). Esta última possibilitat, atesa la rica tradició lingüística i literària del valencià dins de la llengua compartida, és la que l'AVL considera com la més adequada per al nostre

idioma, ja que permet respectar la diversitat dins de la unitat. El que es proposa, per al conjunt de la llengua, és, per tant, una codificació policèntrica alhora que convergent.

8. Partint d'estos criteris, en l'àmbit territorial valencià, la codificació s'ha fet i es fa d'acord amb un model que incorpora les característiques pròpies dels parlars valencians, tal com es reflectix en els acords normatius adoptats fins ara per l'AVL. Això possibilita disposar de versions valencianes pròpies (mitjans de comunicació, productes audiovisuals, aplicacions informàtiques, mercat editorial, texts litúrgics i religiosos...), la qual cosa no s'ha d'interpretar com a signe de fragmentació lingüística, sinó com una via de promoure l'ús de l'idioma mitjançant l'acostament del model de llengua valencià als seus usuaris. En esta direcció, l'AVL, acollint-se als punts 87 i 88 de la instrucció pontificia **Liturgiam authenticam**, ha optat per fer una nova versió dels texts litúrgics catòlics, a partir dels texts canònics llatins, fidel no sols a les peculiaritats lingüístiques pròpies sinó a una rica tradició històrica de versions litúrgiques valencianes.

9. Sense perjuí del que assenyala el punt anterior, en els usos oficials i institucionals de l'idioma que, amb un abast general, es facen fora del conjunt de tot el seu àmbit territorial, s'hauria d'utilitzar un model de llengua convergent, basat en formes clàssiques integradores, la determinació i aprovació del qual hauria de correspondre a les diferents institucions amb competències normatives sobre la llengua compartida. Esta desitjable convergència ha de ser perfectament compatible amb la possibilitat d'utilitzar els models de llengua propis de cada territori en els usos que afecten les relacions particulars entre les institucions de fora del nostre àmbit lingüístic (resta d'Espanya, Unió Europea...), per una banda, i les institucions i les persones físiques i jurídiques de les comunitats autònomes que compartixen el mateix idioma, per una altra.

En conseqüència, l'AVL, fent ús de les atribucions que li conferix l'article 5 de la Llei 7/1998, de 16 de setembre, de la Generalitat Valenciana, insta totes les institucions valencianes, les administracions, els poders públics i el sistema educatiu, així com els mitjans de comunicació, les entitats, els organismes i les empreses de titularitat pública o que compten amb finançament públic a ajustar les seues iniciatives en defensa de la denominació i l'entitat del valencià als principis i criteris continguts en el present dictamen. Així mateix, l'AVL fa una crida a tots els parlants del nostre idioma perquè, amb la màxima generositat i flexibilitat, cooperen en la solució del denominat **conflicte lingüístic valencià** amb sentit comú i visió de futur. És una condició necessària, per bé que no suficient, per a fer possible l'ús normal i la dignificació de l'idioma en un context de globalització creixent on la pervivència de llengües minoritzades com la nostra exigix, entre altres coses, una gran solidaritat entre tots els seus usuaris i l'allunyament tant de qualsevol temptació fragmentarista com de qualsevol esperit unificator monocèntric.

Monestir de Sant Miquel dels Reis
València, 9 de febrer del 2005"

Associació Cultural
"Ràfol"
(Xilxes)

1995 - 2005
Deu anys treballant
per la Cultura del nostre poble